

К. е. н. Губін К. Г.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, Україна

БОРОТЬБА З КОРУПЦІЙНОЮ РЕНТОЮ В УКРАЇНІ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Наявність суттєвої за обсягами та поширенням корупційної ренти в Україні підтримує існування впливового прошарку осіб, вкрай зацікавлених у протидії реформам, зокрема розвитку правової економіки. Адже антикорупційні реформи не лише позбавляють деяких осіб величезних доходів, але й загрожують кримінальною відповідальністю та втратою незаконно заробленого.

Боротьба з корупційною рентою вкрай важлива не лише через потребу забезпечення законності та розвитку правової економіки, але й заради підвищення ефективності економічної системи. Існування корупційної ренти викривлює структуру конкуренції, примушує фірми замість підвищення якості, зниження собівартості чи покращення маркетингу використовувати адміністративно-управлінські конкурентні переваги. В результаті ефективність економіки є низькою та зростає дуже повільно.

Згідно дослідження МВФ, грошовий вимір хабарництва дорівнює приблизно 1,5–2 трлн дол. на рік, або близько 2% світового ВВП. При цьому вважається, що загалом економічні та соціальні втрати від корупції можуть бути ще більше [1]. В Україні ця проблема набуває особливої гостроти: у рейтингу кланового капіталізму журналу The Economist в 2016 році наша країна посіла п'яте місце серед найбільш уражених цим явищем держав [2].

Н. Абрамс та С. Фіш наголошують, що протягом останніх 25 років західні донори влили мільярди доларів в Україну, ставлячи перед собою дві головні цілі: допомогти країні побудувати самостійну, конкурентоздатну ринкову економіку та закласти правову та регуляторну основу правової держави. Однак зазначені дослідники підозрюють, що ці гроші лише допомогли українським елітам не працювати над реформуванням країни і далі продовжувати грабувати її [3].

Одним з головних завдань реформ 2014–2017 років проголошується боротьба з корупцією. Дійсно, створено чимало антикорупційних структур:

Національне антикорупційне бюро України, Національне агентство з питань запобігання корупції, Спеціалізовану антикорупційну прокуратуру, а також Національну поліцію України. Проте, незважаючи на велику кількість справ проти осіб, яких підозрюють у корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушеннях, частка засуджених за такі злочини поки що незначна. Покращення в окремих сферах протидії корупції не призводять до суттєвого прогресу за індексом сприйняття корупції Transparency International [4].

Безумовно, реформа судової системи, яка наразі відбувається, та особливо створення Антикорупційного суду, що активно обговорюється сьогодні, мають покращити ситуацію з покаранням корупціонерів, проте чи достатньо цього для руйнування системи всепроникаючої корупції, яка послідовно вибудовувалася протягом чверті століття в Україні? Цілком підтримуючи заклики до збільшення повноважень антикорупційних структур, не можу позбутися скепсису: чи вистачить цього для руйнування корумпованої системи, у причетності до якої підозрюють навіть високопосадовців та впливових політиків?

Вважаю, що створення нових та кадрового оновлення старих правоохоронних органів, а також розширення повноважень правоохоронців недостатньо для суттєвого підвищення ефективності боротьби з корупційною рентою. З цим потужним в Україні суспільним явищем необхідно боротися не лише правовими, а й соціально-економічними та навіть політичними заходами.

Зокрема, необхідно підвищити відповідальність політиків та державних службовців перед народом України. В цьому контексті корисною може виявитися практика часткових виборів (за відкритими списками) до представницьких органів влади (кожні два чи два з половиною роки), аби люди могли частіше змінювати політиків, які потурають корупції. Також доцільно запровадити виборність суддів та прокурорів, адже деякі представники цих професій навіть не соромляться приймати вкрай сумнівні рішення та демонструвати рівень життя, що суттєво перевищує рівень задекларованих доходів та статків.

Українському народові потрібні простий та реалістичний механізм ініціювання референдумів, реально працюючі механізми відкликання депутатів та імпічменту вищих посадових осіб, а також президента. Необхідно суттєво обмежити недоторканість депутатів та суддів.

Базовим економічним заходом для боротьби з корупційною рентою має стати скорочення сфер економіки та державного управління, які генерують незаконні, неринкові доходи. Передовсім, потрібні розвиток конкурентного ладу, детінізація економіки та ефективний захист прав власності. Митницю та податкову слід передати на 5–10 років в управління відповідним структурам розвинених країн ЄС, адже вони мають величезний досвід боротьби з порушеннями та зловживаннями у цих сферах. Державні підприємства з суттєвою вартістю та перспективами доцільно передати авторитетним іноземним компаніям в управління. Менш цінні підприємства слід віддати у довгострокову оренду або приватизувати. Систему публічних закупівель ProZorro необхідно модернізувати таким чином, аби заблокувати збільшення вартості держзакупівель після проведення тендерів. Доходи від використання державних земель та надр мають спрямовуватися на користь українського народу, а не осідати у кишнях олігархів, корумпованих чиновників та політиків.

Також вкрай важливо змінити процедури регулювання економіки та роботи державних органів, аби політики та держслужбовці не мали підстав для вимагання хабарів, а фірмам не було сенсу їх давати. Потрібна всеосяжна дерегуляція економіки. До реального вирішення проблеми корупції має домінувати принцип *Laissez-faire*. Необхідно радикально скоротити кількість державних ліцензій та інших обмежень права займатися тією чи іншою економічною діяльністю. Там, де це можливо, доцільно переходити від дискреційного регулювання до автоматично діючих регуляторів. Коли ж не вдається позбавитися дискреційного регулювання, слід надавати дискреційну владу незначній кількості держслужбовців із високими зарплатами та під ретельним контролем.

Зазначені заходи мають створити умови, за яких, з одного боку, формування корупційної ренти в Україні стане не надто дохідним, а з другого боку – дуже ризикованим.

Література:

1. IMF Survey : Fighting Corruption Critical for Growth and Macroeconomic Stability [Electronic resource] / IMF. – 2016. – Access :

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/survey/so/2016/res051116a.htm>.

2. Comparing crony capitalism around the world [Electronic resource] / The Economist. – 2016. – Access : <http://www.economist.com/blogs/graphicdetail/2016/05/daily-chart-2>.
3. Abrams, N. A. How Western aid enables graft addiction in Ukraine [Electronic resource] / Neil A. Abrams, M. Steven Fish ; Washington Post. – 2016. – Access : https://www.washingtonpost.com/news/monkey-cage/wp/2016/05/05/how-western-aid-enables-graft-addiction-in-ukraine/?utm_term=.991bd5483d2a.
4. Індекс корупції CPI-2016 [Електронний ресурс] / Transparency International Ukraine. – 2016. – Режим доступу : <https://ti-ukraine.org/research/indeks-koruptsiyi-cpi-2016/>.

**MATERIALS
OF THE XIII INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND
PRACTICAL CONFERENCE**

**CONDUCT OF MODERN SCIENCE -
2017**

November 30 - December 7, 2017

**Volume 7
Political science
Law
Economic science
Philosophy**

**SHEFFIELD
SCIENCE AND EDUCATION LTD
2017**

SCIENCE AND EDUCATION LTD

Registered in ENGLAND & WALES Registered Number: 08878342
OFFICE 1, VELOCITY TOWER, 10 ST. MARY'S GATE,
SHEFFIELD, S YORKSHIRE, ENGLAND, S1 4LR

Materials of the
XIII International scientific and practical Conference
«SCIENCE AND CIVILIZATION- 2017», Volume 7 : Sheffield. Science and
education LTD -108 p.

Materials of the XIII International scientific and practical Conference
Conduct of modern science - 2017 , November 30 - December 7, 2017
Political science. Law. Economic science. Philosophy. : Sheffield. Science and
education LTD -108 p.

Editor: Michael Wilson

Manager: William Jones

Technical worker: Daniel Brown

Date signed for printing ,
For students, research workers.

Price 3 euro

ISBN 978-966-8736-05-6

© Authors , 2017

© SCIENCE AND EDUCATION LTD, 2017